

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלבנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ר זלמן חיים הומינר (בדמ"ש) הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

ובסופו הערות
מבי מדרשא
הלומדים דבני קהלתנו שליט"א

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון א' פרשת ויצא שנת ה' תשפ"א לפ"ק
פסחים ב. ה-:

מבי מדרשא

קובץ הערות מכלל הלומדים מבני קהילתינו

במדור זה בעוהשי"ת משבוע הבא ואילך יובאו הערות ופולפולים
על הביאורים והערות של השבוע הקודם כל אחד כיד ה' הטובה
עליו.

המעוניין לפרסם הערה ישלח חומר מוקלד בלבד להר"ר זלמן
היים הומינר במייל sh0533132203@gmail.com

בברכה מערכת **דפידשנו**

נ.ב. הביאורים והערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות ולכן
נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב לכתובת מייל
sh0533132203@gmail.com

מסכת פסחים

דף ב ע"א

א. בתוד"ה אור לארבעה עשר בא"ד

ונזיר נמי וכו'. ולכאורה היה נראה דזה הוא סברא שכן היא דומה נזיר לחמין, דמשום דלאהרים שרי ממילא הוא לא בדיל מינה. אבל למעשה הוא סברא לחלק מחמין, שדווקא בחמין בעינן לבדוק שלא יהא שם חמין כיון שלכו"ע הוא אסור בפסח ושייך לבערו משם דאין מי שנצרך לו החמין, אבל בנזיר כיון שלאהרים כן מותר להשתמש בהם, א"א לבדוק ולבער אותו משם דהאהרים כן צריכים אותו.

ב. בתוד"ה יכנס ככי טוב בא"ד

ואומר רשב"א וכו'. וצריך לומר דרשב"א בא לתרין גם הקושיא הראשונה של תוס' למה כתיב יכנס קודם דכתיב יצא, והוא משום דמיירי בעיר אחרת שכך הוא הדרך שקודם כנסם אליה ורק אח"כ הוא יוצא ממנה, ומשא"כ בעיר שהוא דר בה שהדרך הוא להיפך.

דף ב ע"ב

ג. בגמ' הכי קאמר אי פשיטא לך

מילתא כנהורא. וקשה דאפי' דעכשיו תירצה הגמ' דמיירי כאן

בדמיון אם פשיטא מילתא כאור או כלילה ולא במציאות של יום ולילה, מ"מ מכך דמדמינן צד אחד לאור והשני ללילה משמע שהאור היא איפכא דלילה דהוא יום, וא"כ עדיין יהא ראייה דאור יממא הוא. ויש לומר דודאי כן הוא דהאור הוא האיפכא מלילה דהוא יום, רק שראייה דשמו של יום הוא אור אין כאן וממילא לא נפשט מכאן הספק.

ד. בתוד"ה ראב"י ואמר בסו"ד

ולמאי דס"ד דאור אורתא וכו'. ובפשיטות הביאור בזה דלא נחלקו בדבר זה הוא דראב"י סבר שכלל לא היה מח' ב"ש וב"ה בדבר זה. אבל אולי אפשר לפרש תירוץ התוס' בלא למחוק לראב"י המח' דב"ש וב"ה ורק בעינן לבאר דלא נחלקו באופן זה דמיירי כאן, דלס"ד כאן יאמר ראב"י דהמח' של ב"ש וב"ה מיירי במנהג ולא באיסור, דדווקא ר"י סובר התם דמיירי באיסור ממש, אך לראב"י אפשר דמיירי שם במנהג, אבל כאן מוכרחים לומר דכן מיירי באיסור ממש וכמו דכתב תוס' לעיל מהא דכתיב מאימתי י"ד אסור, ובאיסור באמת סבר ראב"י דכבר מהלילה אסור, אבל התם במח' ב"ש וב"ה דמיירי במנהג יאמר ראב"י כב"ה דרק מהנץ

ו. **בגמ' כי אמר מקרה הוא בלתי טהור כי לא טהור.** וקשה דאין מכאן ראייה דעיקם הכתוב מ"ו אותיות רק בשביל לישנא מעליא, דהרי היה יכול לומר 'כי אמר כי לא טהור הוא', ולמה הוסיף 'מקרה הוא בלתי טהור', וגם אם יש מעם לכך מ"מ אין זה משום לישנא מעליא, וא"כ אין כאן תוספת של מ"ו אותיות אלא של ג' אותיות, שהיה לו לכתוב 'כי אמר כי טמא הוא', וצ"ע.

ז. **ברש"י ד"ה אם שויה בא"ד ותשובת בית שמואי.** דלגבי קרבן כיון שטמא שיעתה ממלאות לא הגיעה לשעה הראויה לקרבן הוי כאילו לא יצתה ממלאות כיון דעדיין לא היה לה זמן חיוב לקרבן שני ולכן פטורה, ומשא"כ בדמים כיון שלילה הוי ראויה לדמים לכן מיד באור לשמונים ואחד כבר יצתה לעניין זה ממלאות ולכך בזה כן טמאים דמיה מיד וכמו הדין ביום שמונים ואחד.

ח. **בתוד"ה שהרי כזב בא"ד אם ר"ל אפי' אוכף וכו'.** מדברי התוס' משמע דלא סבר כרש"י דבאוכף יושבת האשה כששני רגליה מצד אחד, דא"כ מאי קשה לתוס' הרי אין זה שינוי משום דרך כבוד אלא שינוי במציאות ממש שאין היא רוכבת אלא יושבת, אלא מוכרח

אסור במלאכה. אבל א"כ לרש"י שפירש דמיירי במנהג וממילא כדי לתרץ דלא יהא ראב"י כב"ש צריך לומר דשם מיירי באיסור, יקשה דכ"ש שיהא ראב"י כב"ש דאם במנהג סבר דכבר מהלילה אסור כ"ש באיסור ממש כן ואיך יתורץ ראב"י לביאורו של רש"י. ונראה לומר דבאמת אדרבא רק במנהג יאמר ראב"י דמהלילה כבר נאסר והוא משום דא"א לחלק בין היום ללילה במנהג דלא מצינו לחלק בן, אבל באיסור יאמר כב"ה דרק מהנין הוא דאסור דשם ר"א לשיטתו הוא דכן מצינו באיסורים דרבנן לחלק בכך.

דף ג ע"א

ה. **בגמ' לישנא מעליא נקט.** וקשה למה תנא דבי שמואל לא נקט לישנא מעליא ונקט לילי. ונראה לתרץ דדוקא במושגתינו שהיא בתחילת מסכתא בעינן להתחיל בלשון נקיה יותר ולא בלשון לילה שהוא חושך ואינה התחלה טובה, אבל סתמא מצינו הרבה פעמים דנקטינן לשון לילה דאין זה לשון מגונה, ולכן תנא דבי שמואל שלא מיירי בתחילת מסכתא נקט לילי ואדרבא כך הוא ברור יותר ואין ספק אם מיירי בלילה או ביממא.

נינהו דכן עדיף לשון נקי. אבל א"כ יקשה למה בעינן כמה פעמים ללמדנו כן הרי די במקום אחד להאריך וללמוד ממנו. ועיין מהרש"א שהקשה כן ותירץ דע"פ האמת קצר ומגונה או ארוך ונקי שניהם שווים ולא עדיף זה מזה, ולכן פעמים שמאריכים כדי לשנות בלשון נקיה ופעמים מקצרים ובלשון מגונה כיון דלעולם ישנה דרך קצרה. ולמהרש"א צריך לומר דמאי דאמרינן דכל היכא דנפישין מילי וכו' אין זה דמוכרחים לנקוט בדרך קצרה דווקא רק שאפשר ושייך גם לנקוט באופן הקצר ואפי' שהוא מגונה ואין הכרח לשנות בלשון נקיה ולהאריך בשביל זה (אבל הוא קצת דוחק דאין זה פשימות הגמרא). וכן למהרש"א צריך לומר דמאי דאמר רב הונא לעולם ישנה דרך קצרה דלכאורה משמע דלעולם הוא ואין הם שווים, דבאמת מיירי רק כשהוא אינו בלשון מגונה, אבל אם בשביל לקצר בעינן לומר בלשון מגונה אין הכרח לקצר ושני הדרכים שווים.

י. בגמ' שויתנין האי שמעתא בדבר

אחר מסנמן. צריך לומר דלא מיירי בשמיעה זו דמיירינן בה עכשיו דבעינן לומר בלשון נקיה, דא"כ היה לרב להקפיד עליו ביותר על שהוא מזלזל בשמועתו דדווקא על

כנ"ל דמיירי שרוכבת כשרגליה משני הצדדים כאיש. וא"כ קשה על תוס' מתירוץ הגמ' דבגמלים משום בעתותא דגמלים אורחא הוא, וכן משום בניו אורחא הוא, דמשמע דבהמור אין זה דרך האשה לרכוב כאיש משני הצדדים ורק בגמלים אורחא הוא. ואולי יש לתרץ דע"פ האמת גם תוס' מודה דאשה יושבת על האוכף מצד אחד ולא כאיש וכמו שמוכה בגמ', אלא שמו"מ הקשה לתוס' שהיה לכתוב לומר מרכב ולא מושב אפי' שבמציאות היא יושבת, והוא משום דהדין של ישיבה זו דינה כמרכב ולא כמושב, ואם ישנה הכתוב לומר מושב מוכרח דהוא משום דרך כבוד, וא"כ למה לא שינה הכתוב גם בגמלים משום דרך כבוד. ולכאורה היה אפשר לתרץ דהכתוב אזל בתר המציאות של ישיבה או רכיבה ולא אחר דינו, אבל לתוס' לא ניחא לומר דהכתוב משנה הלשון לפי דרך הישיבה ולא כדינו של המקרה.

דף ג ע"ב

ט. בגמ' אלא כל היכא דכי הדדי

נינהו וכו'. ועיין רש"י ותוס' שביארו דמה שיש מקומות שעיקם הכתוב ואפי' שהם ארוכים יותר זה בא ללמדנו שבמקום דכי הדדי

קודם הבדיקה, דבשביל הפסד זריזות למצוה לא אמרינן ללמוד. **יג. בנמי בעו מיניה וכו' על מי לבדוק.** קשה דמה ספק יש כאן הרי בכחאי גוונא בעינן למיזל בתר מעמא, ולעיל (ב.) נחלקו רש"י ותוס' בטעם הבדיקה דלרש"י הוא משום בל יראה ובל ימצא ולתוס' משום דחיישינן שמא ימצא גלוסקא יפה ויבוא לאוכלו, וא"כ בשלמא לרש"י אפשר לומר דיש צד שעל המשכיר לבדוק דאפי' דאין הוא רואה החמץ מ"מ אסור שימצא חמיצו (ואפי' דאמרינן דשלך אי אתה רואה אבל של אחרים אתה רואה וא"כ גם לרש"י יקשה, מ"מ אפשר דדווקא לגבי לאסור על האחר לראות של חבירו אמרינן אתה רואה אבל לגבי האדם ששלו החמץ כן בעינן שידאג שלא יראה חמיצו אפי' לאחר וכמשמעות הכתוב 'בל יראה' דאין נפק"מ מי רואהו, ועיין רש"י (ה: ד"ה לפי) דמה דמותר לראות של אחרים מיירי רק בשל נכרי וא"כ לא קשה מידי, אבל באמת יש שהילקו שם ברש"י דזה מיירי רק בלתפוס החמץ אצלו אבל לראות לבד כן יהא מותר בשל ישראל אחר, וא"כ כן צריכים גם לרש"י לביאור הנ"ל, אבל לתוס' מה הצד שעל המשכיר לבדוק הרי אין לו שום

שמועה זו נוקט התלמיד בדוגמא של דבר אחר. אלא מוכרח דהמעשה מיירי בשמועה אחרת ומ"מ הקפיד רב על שלא נקט בלשון נקיה ולכן לא דיבר עמו. **יא. בתוד"ה רכבת כתיב בא"י דכל היכא דכתב ישיב בלא וא"י אתא לדרשא.** צריך ביאור למה לא ביאר תוס' כרש"י מה הדרשה שמלמדנו רכבת. ונראה דלתוס' באמת לא אמרינן דכל חסירות בעינן לדרשה אלא דדווקא יושב הוא דלא מחסרינן אם לא לדרשה. ובאמת עיין ר"ן דכתב כן בהדיא, אבל עיין מהרש"א דביאר דתוס' כן סובר כרש"י דכל חסירות לדרשה הם באים ולא כהר"ן.

דף ד ע"א

יב. בנמי אמר אביי הילכך האי צורבא וכו'. צריך ביאור מהי הילכך וכי דווקא משום שבליה בודקים רק לכך נאסר ללמוד קודם הבדיקה. ועיין ר"ן ורבינו דוד שמבואר בדבריהם דדווקא כיון שאמרו שהבדיקה היא בליה משום עיקר הדין דאז הנר יפה לבדיקה ולא משום זרזים מקדימין לכן נאסר ללמוד קודם הבדיקה כדי שלא להפסיד מאי דבעינן מעיקר הדין, אבל אם היה הטעם רק משום זריזות לא היה נאסר ללמוד

רק שבדרך אגב אמר המשכיר לשוכר שכבר בדק הבית מחמיץ, וכיון דלא התנו לכן אין זה מקה מעות.

טז. בתוד"ה הימנחה רבנן בא"ד מפני שנישים עצלניות הן. לכאורה קשה דמעשים בכל יום דבנקיון וכדומה שבעינן דקדוק גדול נשים זריות יותר מן האנשים ואיך שייך לומר דעצלניות הן. ואולי אין זה שייך לעצלנות בסתמא אלא דבדקדוק ההלכה כיון שדעתם קלות יותר לכן אינן מקפידות כהאנשים.

יז. בתוד"ה וכתוב אך בא"ד וללישנא שני שפירש הקונטרס וכו'. דללישנא זו אחר שלמדנו מ'ביום הראשון תשביטו' דרק חלק מן היום אסור, בא 'אך' לומר דנחלק ממש לחצי דחציו מותר וחציו אסור, דאל"כ לא נדע איך לחלק כמה מן היום אסור וכמה מותר.

יח. בתוד"ה ואימא לרבנות בא"ד הוי מצי לשנויי ביום. קשה דגם אם באמת לימוד של ביום דוחה הלימוד של ליל ט"ז, מ"מ הרי זה חוטא לאמת דע"פ האמת כן נאסר ליל ט"ז בחמיץ וכן מחויב בכיעורו, ודווקא לקמן דמיירי בליל י"ד אתי שפיר דאז באמת לא נאסר עדיין בחמיץ, וצ"ע.

חשש שמא יבוא לאוכלו דהרי הוא אינו נמצא שם, וממילא לתום' פשיטא היא דעל השוכר לבדוק שמא יבוא לאוכלו. ואולי יש לומר דגם לתום' הו"א דגם אם אין חשש שהמשכיר יבוא לאוכלו, מ"מ היישינן שהשוכר יבוא לאכול חמיץ של המשכיר ולכן על המשכיר לבקר חמיצו שלא להכשיל את השוכר בחמיץ בפסח.

יד. בתוד"ה אבא קיים בא"ד ולפי גירסת הספרים וכו'. קשה למה ליה לתום' לבאר דגם לגירסת הספרים דר' חייא שאל על אביו ולא על אחיו שהוא אביו של רב כרש"י, דאז לא יקשה למה לא אמר אבא קיים דבאמת הוא אינו קיים. ואולי יש לומר דלא רצה תום' לומר דכ"כ נחלקו ר"ח וגירסת הספרים אפי' כמה ששאלו ר' חייא, אלא די לפרש שנחלקו בתשובתו של רב.

דף ד ע"ב

טו. בגמ' המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק. צריך ביאור מהי החזקת בדוק דמיירי הכי דמה ידיעה היה לו בכאן, דאם התנה עמו על כך למה לא יהא המקה מקה מעות ואם לא התנה עמו למה כן יהא מקה מעות. וראיתי מבארים דלא התנו על זה בהדיא

דף ה ע"א

דף ה ע"ב

יט. בגמ' ותו התם דכתיב כיום הראשון שבתון. ראיתי מבארים דהקושיא היא דגם שם הח"א מיותר ולכן הקשו דא"כ תאמר דגם שבתון נאמר על ערב יו"ט והוא א"א לומר. אבל א"כ לכאורה קשה מה תוספת יש בקושיא זו על הקושיא הקודמת דשניהם מה"א דמיותר. ולכן נראה לבאר דכן יש תוספת בקושיא זו, דלכאורה מניין לנו דמה דכתיב יום השמיני שבתון הוא יום נוסף על השבעת ימים הראשונים, אולי הראשון הכוונה ליום קודם השבעת ימים שהוא שבתון והיום האחרון של השבעת ימים שהוא השמיני שלו הוא גם שבתון וכמו דאמרינן דראשון היינו קודם. וזה תירצה הגמ' דא"א לומר כן אלא דשמיני שאמרנו הוא שמיני לשבע הקודמים, דאל"כ היה קורא לו שביעי שהוא ממניין השבעה ראשונים, אלא דשמיני היינו שמיני לשבע ומכך דשמיני שמיני לשבע הוא כך ראשון הוא ראשון מן השבע, ומוכרח דלא מיירי בראשון שפירושו מעיקרא.

כ. בגמ' בשכר שלושה ראשון זכו לשלושה. צריך ביאור למה נקט 'זכו לשון עבר, הרי עדיין לא זכינו לשלושה אלו, וצ"ע.

כא. בגמ' אף שאור האמור בכתים שלך אי אתה זכו. קשה דהרי אמרינן שאסור לקבל פקדונות מן הנכרי, וא"כ איך בכלל שייד שיראה בכתים המין של נכרי שלא נאסר שאותו באו להתיר עכשיו. ועיין לקמן בגמ' דהקשו להיפך דלמה אסור לקבל פקדונות מן הנכרי הרי אמרינן ברישא של אחרים אתה רואה, וע"ז תירצה הגמ' דהא שקיבל אחריות והא שלא קיבל, וממילא מתוריץ גם כאן דשייד שיראה של אחרים בכתים והוא כשלא קיבל עליו אחריות.

כב. בתוד"ה משום דכתיב בא"ד ותירץ ר"י זכו' ודוחק. ולכאורה מאי דוחק יש בתירוץ זו. ועיין בתום' שאנץ דביאר דכיון דאמרינן לעיל דמ"א ימצא לך' עצמו מבואר דנכרי שכיבשתו אין חייב עליו דאפי' במצוי אצלך מ"מ רק לך' דהיינו משלך הוא דאסור, לכן דוחק לומר דאי לא דרשה דשאור שאור לא היינו למידיים מ'לך' על נכרי שכיבשתו.